

Министерство образования Республики Беларусь

Белорусский республиканский фонд фундаментальных исследований

Представительство Россотрудничества в Республике Беларусь –
Российский центр науки и культуры в Минске

Белорусское общественное объединение преподавателей русского языка и литературы

Мозырский государственный педагогический университет имени И. П. Шамякина

Белгородский национальный государственный исследовательский университет

Московский государственный областной гуманитарный институт

ТЕКСТ. ЯЗЫК. ЧЕЛОВЕК

Сборник научных трудов

В двух частях

Часть 2

Мозырь
МГПУ им. И. П. Шамякина
2015

УДК 81.161. (08)
ББК 81.2 Рус
Т30

Редакционная коллегия

С. Б. Кураш, кандидат филологических наук, доцент (ответственный редактор);
А. М. Амагов, доктор филологических наук, профессор; **П. Е. Ахраменко**, кандидат филологических наук, доцент; **В. И. Коваль**, доктор филологических наук, профессор;
В. В. Кузьмич, кандидат филологических наук, доцент; **В. С. Сидорец**, кандидат филологических наук, доцент; **Т. И. Татарина**, кандидат филологических наук, доцент; **В. В. Шур**, доктор филологических наук, профессор

Рецензенты:

доктор философских наук, заведующий кафедрой коммуникативистики, рекламы и связей с общественностью ФГАОУ ВПО «Белгородский государственный национальный исследовательский университет»

Е. А. Кожмякин;

доктор филологических наук, профессор кафедры белорусского языка УО «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины»

О. А. Лецинская

Печатается согласно плану научных и научно-практических мероприятий
Министерства образования Республики Беларусь
и приказу по университету № 449 от 27.04.2015 г.

Текст. Язык. Человек : сб. науч. тр. В 2 ч. Ч. 2 / УО МГПУ им. И. П. Шамякина ; редкол.:
Т30 С. Б. Кураш (отв. ред.) [и др.]. – Мозырь, 2015. – 176 с.
ISBN 978-985-477-545-6 (ч. 2).
ISBN 978-985-477-543-2.

В сборнике представлены статьи, отражающие содержание докладов VIII Международной научной конференции «Текст. Язык. Человек», проведенной в рамках Недели русского слова в Мозырском государственном педагогическом университете имени И. П. Шамякина с 11 по 15 мая 2015 г.

Во второй части сборника представлены статьи, посвященные значимым памятным датам русской истории и культуры 2015 года, филологическому анализу художественного текста, теоретическим и методическим аспектам речевой деятельности и развития креативной языковой личности в современном обществе.

Адресуется научным работникам, преподавателям, аспирантам, студентам филологических специальностей.

Материалы сборника публикуются в авторской редакции.

УДК 81.161. (08)
ББК 81.2 Рус

ISBN 978-985-477-545-6 (ч. 2)
ISBN 978-985-477-543-2

© УО МГПУ им. И. П. Шамякина, 2015

<i>Сидорец В.С., Шпак Е.В.</i>	Роль лексики ограниченного употребления в реализации фрагмента исторического дискурса (на материале драмы А.С. Пушкина «Борис Годунов»)	120
<i>Солахай А.В.</i>	Спосабы ўтварэння Індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў у мове твораў Казіміра Камейшы	121
<i>Зельманчук А.І.</i>	Камейшы	121
<i>Стародубец С.Н.</i>	Символическое значение ключевого слова в поэзии Зинаиды Гиппиус	123
<i>Судибор И.Л.</i>	Стихотворение А.С. Пушкина «Бесы» в контексте лирики поэта 1830-х гг.	126
<i>Татарина Т.И., Горбачук В.И.</i>	К вопросу о создании портретной характеристики невербальными средствами (на материале повести А.И. Куприна «Гранатовый браслет»)	128
<i>Татарина Т.И., Кудренко А.А.</i>	Текстообразующая функция антонимов в поэме М.Ю. Лермонтова «Демон»	130
<i>Татарина Т.И., Панкратова М.Н.</i>	Языковое воплощение образа родины в поэзии М. Цветаевой	131
<i>Тверитинова Т.И.</i>	Петербургский текст в творчестве М.Ю. Лермонтова	133
<i>Тригук М.О.</i>	Функционально-семантическое поле личности в идиостиле Т. Толстой и Л. Дранько-Майсюка	136
<i>Троцкая-Степушина Т.Е.</i>	Роль апеллятивных единиц в именовании персонажа (на материале белорусской русскоязычной прозы)	138
<i>Чернова М.М.</i>	Образ детского «думанья» в книге «Правда, мы будем всегда?» Сергея Козлова	140
<i>Шаўчэнка М.М., Прахарэнка Л.В.</i>	Спецыфіка ўжывання ахраматычнага колераабзначэння шэры ў мове трылогіі В. Іпатавай «Гаспадары вялікага княства»	142
<i>Шевринова О.В.</i>	Особенности структурной организации прецедентных имен в творчестве В.П. Астафьева	143
<i>Шэцка Л.М.</i>	Проза-паэтычны ідыястыль у аспекце ўнутранай інтэртэкстуальнасці на ўзроўні вобразнасці (на прыкладзе канцэптасферы твораў У. Караткевіча)	145
<i>Щербак Ж.А.</i>	Синестетическая метафора как способ познания мира слепым человеком (на материале повести В.Г. Короленко «Слепой музыкант»)	148

ТЕКСТ И РЕЧЕВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

<i>Злобина Н.Ф.</i>	Образный строй народной речи в формировании речевой личности будущего журналиста	150
<i>Конюшкевич М.И., Нагорный И.А.</i>	Внутритекстовый функционал союза <i>ан</i>	152
<i>Новоселова О.В.</i>	Лексически опустошенное слово <i>такой</i> и его коммуникативно-прагматические функции в речи	155
<i>Пригарина Н.К.</i>	Коммуникативные отношения как фактор дискурсивной справедливости	157
<i>Седых А.П.</i>	Аксиологическая парадигма аргументации судебной защитительной речи	158
<i>Сергушкова О.В.</i>	Лингвистическая теория общения: этнокультурный аспект	161
<i>Тенякова Е.А.</i>	Коммуникативные значения и типы сегментированных конструкций с родительным падежом в газетных текстах (на материале русского языка)	162
<i>Харченко В.К.</i>	Коммуникативные знания как основа культуры общения	166
	Феномен языковой личности: о совпадающих фрагментах разговорной и книжной стихий	168

старославянизмы, выполняющие определенные стилистические функции, главным образом связанные с торжественным риторическим стилем. Книжные языковые средства, в том числе и славянизмы, выражают гражданский пафос, способствуют созданию произведений глубокой идейной насыщенности, воспроизводят героическую действительность и героическое прошлое.

В драме «Борис Годунов» употребляются все отмеченные типы старославянизмов: *Чужбины прах с презрением отряхую* (Курбский); *Как весело провёл свою ты младость* (Григорий); *Нет нужды, князь, хочу сообразить (царь)*; *Безумные потехи юных лет* (Пимен); *Нет, это юродивый* (Народ); *И на престол безвластный не взойдёт* (Воротынский); *Изобличить сокрито-го злодея* (Шуйский); *Весь город был свидетель злодея-нья* (Шуйский).

Старославянизмы помогают передать поэту тончайшие движения человеческого сердца, различные чувства, переживания:

Обнажена моя душа пред вами:

Вы видели, что я приемлю власть

Великую со страхом и смиреньем.

Сколь тяжела обязанность моя!

А.С. Пушкин использует старославянизмы для создания своего особого поэтического слога:

*Возри с небес на слёзы верных
слуг И ниспосли тому, кого любил
ты,*

Кого ты здесь столь дивно возвеличил,

Священное на власть благословенье

Итак, затронутые в статье поэтические речевые средства исторического дискурса драмы «Борис Годунов» подтверждают мнение, что «в своей исторической трагедии Пушкин не только глубоко постигнул эпоху “многих мятежей”, он дал и её гениальное, художественное воссоздание».

Литература

1. Пушкин, А.С. Борис Годунов / А.С. Пушкин. – М.: Детгиз, 1956. – 191с.
2. Современные парадигмы лингвистических исследований: методы и подходы // Сб. матер. межд. научно-практической конференции 24–25 ноября 2011 г. – Г.Р. Булгакова (отв. ред.) [и др.]. – Стерлитамак, 2011. – 256 с.
3. Ярцева, В. Н. Развитие литературных языков / В. Н. Ярцева // Теоретические проблемы советского языкознания: [сборник статей] / АН СССР. Ин-т языкознания; [ответственный редактор Ф. П. Филин]. – М.: Наука, 1968. – С. 50–71.

УДК 811.161.3" 373

СПОСАБЫ ЎТВАРЭННЯ ІНДЫВІДУАЛЬНА-АЎТАРСКІХ НЕАЛАГІЗМАЎ У МОВЕ ТВОРАЎ КАЗІМІРА КАМЕЙШЫ

А.В. Солахаў

(Мазыр),

А.І. Зельманчук

(Баранавічы)

Аналізуюцца спосабы ўтварэння індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў у мове твораў Казіміра Камейшы.

Казімір Камейша – вядомы беларускі паэт і празаік. Адною з асаблівасцей яго творчай манеры з’яўляецца ўмелае выкарыстанне ім лексічнага і словаўтваральнага патэнцыялу мовы. «Аўтар не толькі свабодна валодае словам, – адзначае В. Макарэвіч – але і ўмее гнуць яго, як падкову, камячыць, як падатліваю гліну, надаваць яму патрэбную форму, афарбоўку і адценні. ... У творах можна знайсці россыпы моўных залацінак і алмазаў, слоўнаватвораў. Вось некаторыя з іх: «разбежка», «густатраўе», «звядзянелы», «паджыжараны», «прыснежаны», «кружна», «ласунковасць», «пцаваць», «кісліць», «свінабацька», «залампашаны», «звабы», «наплышчэ», «дрэвасмаль», «струкаваты», «бескароўе». ... Яны не толькі ўзбагачаюць мову паэта, але і дапамагаюць яму больш ярка і даходліва ўзнавіць падзею, перадаць асобныя н’юансы і тонкасці якой-небудзь карцінкі» [1, 160].

Словаўтваральны аналіз індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў К. Камейшы паказвае, што пры іх утварэнні аўтар выкарыстоўвае розныя спосабы словаўтварэння, фармант якіх можа складацца як з аднаго словаўтваральнага сродка, так з двух, трох і чатырох. У залежнасці ад гэтага вылучаюцца адна-, двух-, трох- і чатырохсродкавыя спосабы словаўтварэння.

З аднасродкавых спосабаў адзначаюцца:

1) **прэфіксацыя** – далучэнне прыстаўкі да ўтваральнага слова (*нявыйсце* „безвыходнае становішча“, *прыўсміхацца* „ледзь прыкметна ўсміхацца“): *Заўсёды ў*

нявыйсці выйце ёсць [К-3, 103]; *А ён [твар] зноў выплывае і нават прыўсміхаецца мне праз гэты цемру і дождж* [К-1, 15];

2) **суфіксацыя** – далучэнне да ўтваральнай асновы суфікса. Гэта адзін з самых прадуктыўных спосабаў словаўтварэння. Ім утвараюцца адзінкі розных лексіка-граматычных класаў – назойнікі, прыметнікі, дзеясловы, прыслоўі, безасабова-прэдыкатыўныя словы (*аглаблё вец*

„высокі худы чалавек, падобны на аглаблю“, *букецісты* „які па форме нагадвае букет“, *сваякаваць* „быць ў добрых адносінах“, *брыльяніста* „падобна на колер брыльянта“, *азоніста* „пра спрыяльны час выдзялення аэру ў хваёвых дрэў“): *Бяжыць малады аглаблё вец / З хваткай старою Бэндэ* [К-1, 60]; *Недалёка ад гумна расла высокая букецістая арэшына* [К-11, 4]; *Дык чаго ўжо мне, грэшняму, сыну селяніна, цурацца той “казы”, калі вунь людзі не баяцца з ёй сваякаваць?* [К-1, 97]; *Каронаю замкнуўся родны плот, / На ім раса брыльяніста іскрыцца* [К-11, 101]; *Азоніста сасонцы, / З бярозы сок бяжыць* [К-12, 84];

3) **постфіксацыя** – далучэнне постфікса да ўтваральнага слова (*сваволіцца*, *шумецца* – зваротныя дзеясловы адпаведна да *сваволіць* і *шумець*): *Старым ручком цячэ рака, / Сваволіцца нібыта* [К-5, 28]; *Хоць па-рознаму шуміцца, / Як наскочыць дождж-шпатун, / А не колецца ігліца / Шаўкавістаму лісту* [К-2, 35];

4) **дэсуфіксацыя** – скарачэнне суфікса або суфіксаў (безвыход і *бязвыхад* „безвыходнае (бязвыхаднае) становішча; безвыходнасць (бязвыхаднасць)“ : *Але зараз, загадайшы яго, нібыта адчуў нейкі безвыход* [К-1, 41]; *Колькі ж гэта мы згубілі часу ў гэтым бязвыхадзе чужога лесу?* [К-1, 44];

5) **эмансіпацыя суфікса** (тэрмін В. П. Ізотава [2, 17]) – вылучэнне з рада аднаструктурных слоў суфікса ў якасці самастойнага слова. Аднаструктурныя парадкавыя лічэбнікі */чатыр/націцаты – /дзесят/націцаты* сталі ўтваральнай базай для адасаблення суфікса *-націцаты* ў якасці самастойнага слова – займенніка *націцаты*, што ўказвае на прадмет, які знаходзіцца ў другім дзесятку: *Які гэта век? – пытаю. – Ды гэты... ды... націцаты век* [К-7, 124];

6) **асноваскладанне** – аб’яднанне асноў (*бронзавая-мядзяны* „выліты з бронзы і медзі“): *А як толькі тытулам падперлі, / І ласунак вырас у ясак, / Еў цукеркі, / А на іх паперках / Шэфу панегірыкі пісаў. / Так і стаўся бронзавая-мядзяным, / Стаўся сам цукеркаю, лічы* [К-3, 100].

7) **словаскладанне** – аб’яднанне раўнапраўных слоў, сувязь паміж якімі выражаецца графічна пры дапамозе дэфіса (*самотна-ціха* „пра стан цішыні і самоты“): *Далё ка недзе сцяць вятры, / І ў гушчары – самотна-ціха* [К-5, 65];

8) **зрашчэнне** – безмарфемнае аб’яднанне элементаў словазлучэння, г. зн. двух або некалькіх слоў, у адну лексічную адзінку (*свежажрышчыоны* „які зусім нядаўна стаў кім-небудзь“): *Шкадую, што мала давалося пасядзець у тых патаемных бакоўках бібліятэкі, дзе без перакуру працавалі навукоўцы, свежажрышчыоныя аспіранты* [К-1, 7];

9) **субстантывацыя** – пераход слова ў лексіка-граматычны разрад назоўнікаў (*смачнае* „нешта адметнае, прыемнае на слых“): *Праз дзень, насунушы на вушы слухаўкі, я сядзеў у студыі і выбіраў з усяго запісанага на плёнку самае «смачнае»* [К-1, 57];

10) **імпазіцыя** – аб’яднанне двух слоў у адно з поўным захаваннем утваральных слоў і ўтварэннем у новым слове іх агульнай фанемнай часткі (*КВАнцэрт* „квантанне жаб“ ← *ква* + *анцэрт*): *– Ква-ква-ква! – Гайдае долы. / Слухайце / КВАнцэрт вясёлы!* [К-4, 109].

Двухсродкавыя спосабы прадстаўлены ў мове твораў К. Камейшы наступнымі:

1) **прэфіксацыя + суфіксацыя** – далучэнне прыстаўкі і суфікса да ўтваральнай асновы слова. Гэты спосаб словаўтварэння пашыраны сярод розных часцін мовы – назоўнікаў, прыметнікаў, дзясловаў, прыслоўяў (*узбор’е* „край бору“, *бескасцюмны* „які не мае касцюма“, *заснегавець* „пакрыцця снегам“, *па-райску* „незвычайна прыемна“): *На ўзбор’і ствалы папалам / Шчапае ічпун страінажыльны* [К-9, 15]; *Жыў і я ад цябе праз сценку / Бескасцюмным халасцяком* [К-8, 68]; *Смалы колер днішч заснегавёў / На беразе пустым, халодным, слячым* [К-5, 65]; *Зямля ўся гула, як зялёнае мора, / Па-райску гучалі птушыныя хоры* [К-5, 41].

Дзеепрыметнікі тыпу *закусцелы* „які моцна зарос кустамі“ ўтвараюцца звычайна непасрэдна ад асноў назоўнікаў, г. зн. з парушэннем словаўтваральных сувязей – праз ступень (*куст* → *закусцець*) → *закусцелы*): *Закусцелы бераг / Праз туман глядзеў* [К-12, 74];

2) **прэфіксацыя + ад’ектывацыя** – далучэнне прыстаўкі да ўтваральнай асновы слова і пераход слова ў лексіка-граматычны клас прыметнікаў (*бязмётлы* „які не мае мятлы“): *І вецер сам бязмётлым дворнікам / Грахі ўсе нашы замяце* [К-11, 95];

3) **суфіксацыя + постфіксацыя** – далучэнне суфікса і постфікса да ўтваральнай асновы слова (*плечукавацца* „знаходзіцца плячо ў плячо з кім-небудзь“, *лакцявацца* „знаходзіцца лакаць у лакаць з кім-небудзь“): *Гэта можна было нават адчуць, калі сядалі і ў вялікай творчай зале... на тым, як хто сядзіць, хто з кім плечукаецца ды лакцюецца* [К-11, 106];

4) **асноваскладанне + суфіксацыя** – аб’яднанне асноў і далучэнне да іх суфікса (*пыжыканосец* „той, хто носіць пыжыкавую шапку“, *беданосны* „які носіць бяду“): *Хітравата палявалі на пыжыканосцаў у прыбіральні мінскага аўтавакзала* [К-1, 25]; *Вунь цень беданосны ўжо ходзіць дварамі...* [К-5, 58];

5) **асноваскладанне + субстантывацыя** – аб’яднанне асноў і пераход слова ў лексіка-граматычны клас назоўнікаў (*кішэнна-нікчэмнае* „дробязь, нешта нязначнае“): *Многа кішэнна-нікчэмнага / Сёння, нучка, у нас* [К-11, 139];

6) **асноваскладанне + ад’ектывацыя** – аб’яднанне асноў і пераход слова ў лексіка-граматычны клас прыметнікаў (*яснапёры* „які мае светлыя пёры“, *ястрабавокі* „з якога добра ўсё відаць“): *...І плотак яснапёрых / Пасе ў вірах рака* [К-4, 11]; *Абрыс гары сёвай ястрабавокі...* [К-3, 179];

7) **дэпрэфіксацыя + асноваскладанне** – скарачэнне прыстаўкі ў адной з асноў і аб’яднанне асноў (*ліставея* „завяў з лістоў“): *Чужая птушка просіцца ў наш дом / Пад золкай дажджавою ліставеяй* [К-5, 47];

8) **дэсуфіксацыя + асноваскладанне** – скарачэнне ва ўтваральнай аснове першага кампанента суфікса і злучэнне скарачонай асновы з другім кампанентам (*зямшар* „зямны шар“ ← *зям/н(ы) + шар*): *Прагінаецца вось, / Як скрыпіш ты, зямшар мой, / Партупеяй дарог пераціпілены* [К-12, 204];

9) **дэсуфіксацыя + суфіксацыя** – скарачэнне ва ўтваральнай аснове аднаго суфікса і далучэнне да яе другога суфікса (*знянацкасць* „неспадзяванасць“ ← *знянацк/у/ + -асць*): *Ад дому за гэтулькі вёрст / Такая знянацкасць* [К-12, 191];

10) **дэсуфіксацыя + субстантывацыя** (*недацёс* „неразумны чалавек“): *І вось аднойчы ноччу (матка боска!) / Якісьці незвычайца, недацёс / Узяў сюзор’е з рамы зорканосца / І на другую раму перанёс* [К-3, с. 103];

11) **аферэзіс + прэфіксацыя** – немарфемнае скарачэнне пачатковай часткі другога кампанента і сумяшчэнне канца першага кампанента з пачаткам скарачонай часткі другога (*нясконцаць* „бясконцаць, бязмежнасць“ ← *ня-* + */бя/сконцаць*): *Ты ж [чалавек] ці не днём адным толькі жывеш, / Думаеш, пушча – нясконцаць, бязмеж* [К-9, 151];

12) **аферэзіс + імпазіцыя** – немарфемнае скарачэнне пачатковай часткі другога кампанента і сумяшчэнне канца першага кампанента з пачаткам скарачонай часткі другога (*чырваніцы* „спелыя ягады суніц“ ← *чырвоц(ыя) + /су/ніцы*): *Ды як жа суніцы? / Ну дзе тут суніцы? / Вы гляньце на колер: / Яны ж – / чырваніцы!* [К-4, 15];

13) **сінкопа + імпазіцыя** – выдаленне адной фанемы з сярэдзіны другога кампанента і сумяшчэнне частак іх фанем (*л’эсасека* „пагалоўнае знішчэнне людзей“ ← *л’эс + л’э/сасека, кавалеўства* „месца, дзе працуюць кавалі; кузня“ ← *каваль + ка/р/алеўства*): *Всякаў, як лес той, час / Люд сякерай здэку. / Вось такая, брат, у нас / выйшла л’эсасека* [К-11, 233]; *Грымотна тут. / Не чуўна нашых слоў. / Гарыць на тварах чырвань апраметна. / У кавалеўстве слаўных кавалёў / Гасцююць сёння мінскія паэты* [К-2, 25];

14) **апакопа + складанне** – скарачэнне канцавай часткі першага кампанента і злучэнне яе з другім кампанентам (*партмараль* „партыйная мараль“): *Жыццё нас круціла, як вір, / І лінію гнуў я, бывала, / І тую, якую крывіць / І гнуць партмараль не давала* [К-10, 24];

15) **зрашчэнне + суфіксацыя** – безмарфемнае аб’яднанне элементаў словазлучэння, г. зн. двух або некалькіх слоў, у адну лексічную адзінку і далучэнне да асновы другога кампанента суфікса (*доўгаграіны* „працяглы для прагляду“ ← *доўга + гра[й(э)] + н(ы)*): *А доўгаграіныя серыялы... набылі наркатычную сілу* [К-1, 82];

16) **зрашчэнне + плюралізацыя** – безмарфемнае аб’яднанне элементаў словазлучэння, г. зн. двух або некалькіх слоў, у адну лексічную адзінку і набыццё ёй формы множнага ліку (пры гэтым адбываецца змяненне значэння): (*маоцэдзун* „кіраўнікі-дыктатары“ ← *Мао + Цзэдун + (-ы)*): *Яны кармілі моцнай юнай / Чуужых дачок, чужых сыноў / І нават гэтага Цзэдун / І іншых маоцэдзун* [К-11, 71].

Да трохсродкавых адносяцца чатыры спосабы:

1) **прэфіксацыя + суфіксацыя + постфіксацыя** – далучэнне да ўтваральнай асновы слова прыстаўкі, суфікса і постфікса (*прыхваставацца* „стаць у хвост чаргі“): *Пасварыўся / З чырванатвара-нахабнай / Прадаўчыцай / І часам, / Прыхваставаўся ў чаргу...* [К-3, 75]. У мове твораў К. Камейшы гэты спосаб даволіпрадуктыўны;

2) **асноваскладанне + дэсуфіксацыя + суфіксацыя** (*лё савыратоўшчык* „той, хто спрабуе выратаваць чый-небудзь лёс“ ← *лёс + -а- + выратоў(ва)/(ць) + -шчык*): *Згубіў я вас, перабудоўшчыкі, / Наіўцы, / Лё савыратоўшчыкі* [К-5, 9];

3) **апакопа + аферэзіс + імпазіцыя** (*кептычна* „ацэньваючы кепку“ ← *кеп/к/(а) + /с/кептычна*): *Як можна глядзець на кепку, якая табе падабаецца? Вядома ж, кептычна* [К-1, 21].

4) **дэсуфіксацыя + імпазіцыя + сінкопа** (*жульфак* – жартоўная назва факультэта журналістыкі ← *жул/ік/ + жу/р/фак*): *Акадэмію прайшоў, жульфак закончыў. Грамацей, калі сам пры чарцы, а маці пры пліце* [К-1, 20].

3 чатырохсродкавых спосабаў словаўтварэння зафіксаваны адзін – **дэпрэфіксацыя + дэсуфіксацыя + асноваскладанне + субстантывацыя** (*дрэвішчэн* „той, хто расшчэплівае дрэвы“ ← *дрэв(а) + /рас/шчэн/ліва/(ць)*): *Марозны студзень-дрэвішчэн / Халодна заравее* [К-8, 4].

Такім чынам, у мове твораў К. Камейшы фіксуюцца індывідуальна-аўтарскія неалагізмы, утвораныя рознымі спосабамі словаўтварэння (іх больш за 30), што сведчыць пра глыбокае чуццё аўтарам мовы, а таксама пра неабмежаваны магчымасці, закладзеныя ў словаўтваральнай сістэме беларускай мовы.

Крыніцы

- К-1 – Камейша, К. Ад Кромані да Свіцязі: лірычныя запісы, мініяцюры, эсэ / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 2013. – 413 с.
К-2 – Камейша, К. Галоўная вярста: вершы і паэма / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1985. – 143 с.
К-3 – Камейша, К. Кубак блакіту: вершы і паэма / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1992. – 190 с.
К-4 – Камейша, К. Крыгагром: вершы, паэмы, казкі, скарагаворкі, загадкі: для дзяцей дашк. і мал. шк. узросту / Казімір Камейша. – Мінск: Юнацтва, 2001. – 191 с., іл.
К-5 – Камейша, К. Лінія лёсу: вершы / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1996. – 126 с.
К-6 – Камейша, К. Паміж кубкам і вуснамі: проза паэта / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 2010. – 351 с.
К-7 – Камейша, К. Паэма / Казімір Камейша // Маладосць. – 2001. – № 7. – С. 113–132.
К-8 – Камейша, К. Плэс: вершы / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1982. – 110 с.
К-9 – Камейша, К. Пярэймы дня: вершы і паэмы / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1998. – 168 с.
К-10 – Камейша, К. Тут мае вёсны прычелены / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1977. – 80 с.
К-11 – Камейша, К. Чмяліны груд: вершы, паэмы / Казімір Камейша. – Мінск: Беларусь, 2014. – 296 с.
К-12 – Камейша, К. Я з пушчы...: кніга лірыкі / Казімір Камейша. – Мінск: Маст. літ., 1995. – 254 с.

Літаратура

1. Макарэвіч, В. Сын Налібоцкай пушчы / Васіль Макарэвіч // Полымя. – 2013. – № 12. – С. 148–160.
2. Изотов, В. П. Параметры описания системы способов русского словообразования: монография / В. П. Изотов. – Орел, 1998. – 149 с.

УДК 81'373

СИМВОЛИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ КЛЮЧЕВОГО СЛОВА В ПОЭЗИИ ЗИНАИДЫ ГИПШИУС

С.Н. Стародубец

(Россия, Брянск)

В работе рассматривается символическое узусное значение архетипических культурных символов лилия, дождь, цепь, авторских символов окказионального типа апельсинные цветы, пруд, лазурь и трансформированных автором узусных символов вода, небо/небеса в поэтическом идиостиле Зинаиды Гипшиус.

Символическая семантика в настоящее время активно исследуется философами, психолингвистами, лингвокультурологами, диалектологами и другими учеными.

Репрезентацию символического в языковом знаке описывают Н.Д. Арутюнова, Е.А. Барляева, Ю.А. Гвоздарева, М.В. Никитин, З.Д. Попова, И.А. Стернин, Е.В. Шелестюк и другие лингвисты.

М.В. Никитин подчеркивает, что «символ – вещь (или ее изображение) в функции обозначения того, с чем она

ассоциативно соотносится за счет ее импликационных, аналогических и гипер-гипонимических связей. Для символа существенно, что он нагляден и что он через конкретное обозначает абстрактное» [1, 166]. По мысли ученого, символ через сравнение является средством постижения абстрактного через конкретное.

Е.А. Барляева в монографии «Символы сознания в структурах языка» определяет символы как свернутые метафоры, основанные на сравнении признаков означаемого и означающего [2].